

ΤΟ ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΑΥΤΟΧΘΟΝΙΑΣ

Π. 1. Στην [Επιτομή του Αρχαιοελληνικού λεξικού των LS](#) και τα Σώματα αρχαιοελληνικών κειμένων της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα

Ομάδα εργασίας 1

	Επιτομή του Αρχαιοελληνικού λεξικού των LS
Όρος	αὐτόχθων
Σημασία	I. αυτός που προέρχεται από την ίδια τη χώρα, Λατ. terrigena, <i>αὐτόχθονες, οἱ</i> , όπως Λατ. indigenae, ιθαγενείς, γηγενείς, σε Ηρόδ. , Θουκ. · λέγεται για τους Αθηναίους, σε Ευρ. , Αριστοφ. κ.λπ.
Σημασία	II. ως επίθ. , ντόπιος, εγχώριος, ιθαγενής, σε Ηρόδ.
Παράδειγμα	1. ΗΡΟΔ 8.73.3 οἱ δὲ Κυνοῦριοι αὐτόχθονες ἐόντες δοκέουσι μοῦνοι εἶναι Ἴωνες, ἐκδεδωρίωνται δὲ
Παράδειγμα	2. ΙΣΟΚΡ 4.24 ἅπαντα τὸν χρόνον διατελοῦμεν, αὐτόχθονες ὄντες καὶ τῶν ὀνομάτων τοῖς αὐτοῖς
Συνώνυμα	εγχώριος, ιθαγενής, γηγενής
Παράδειγμα	Εγχώριος ΗΡΟΔ 4.78.1 γυναικὸς οὗτος γίνεται καὶ οὐδαμῶς ἐγχωρίης , τὸν ἢ μήτηρ αὐτὴ γλῶσσάν τε Ἑλλάδα Ιθαγενής: ΔΙΟΓ ΛΑΕΡΤ 1.22 Φοινίκης· ὡς δ' οἱ πλείους φασίν, ιθαγενής Μιλήσιος ἦν καὶ γένους λαμπροῦ. Γηγενής: ΗΡΟΔ 8.55.1 ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύτῃ Ἑρεχθέος τοῦ γγγενέος λεγομένου εἶναι νηός, ἐν τῷ ἐλαίῃ τε
Αντώνυμα	ἔπηλυσ ἐπ-εῖσακτος
Παράδειγμα	Ἐπηλυσ ΗΡΟΔ 8.73.2 τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα τῶν ἐπτὰ τέσσαρα ἐπήλυδά ἐστί, Δωριεὲς τε καὶ Αἰτωλοὶ καὶ
	<p>Διαπιστώσεις</p> <ol style="list-style-type: none">Δεν είναι πολύ εύκολο να κατανοήσουμε τη νοηματική διαφορά. Πάντως, φαίνεται πως η σημασία του όρου αὐτόχθων που εμφανίζεται συχνότερα στο λεξικό LS είναι η I.Το πεδίο αναφοράς των σημασιών I και II του όρου αὐτόχθων είναι κυρίως άνθρωποι ή συγκεκριμένες εθνοτικές ομάδες. Σπάνια για πράγματα.Ο Ηρόδοτος έζησε τον 5^ο αιώνα, ο Ισοκράτης επίσης, ο Διογένης Λαέρτιος τον 3^ο. Επομένως ο όρος εμφανίστηκε από τον 5^ο αιώνα π.Χ.Ο όρος αὐτόχθων όπως χρησιμοποιείται στα παραδείγματα που μελετήσαμε δεν χρησιμοποιείται για να μειώσει ή να υπερτιμήσει κάποιους έναντι κάποιων άλλων.Ο όρος αὐτόχθων δεν υπάρχει ως όρος στο κεφάλαιο 36 του Επιταφίου. Η αναφορά ότι οι ίδιοι οι Αθηναίοι κατοικούσαν την ίδια γη πάντα πιθανόν να σημαίνει ότι ήταν οι πρώτοι που την κατοίκησαν από παλιά.

Π. 2. Σε επιλεγμένα αρχαιοελληνικά παραδείγματα από κείμενα της ψηφιακής βιβλιοθήκης του “Περσέα”

Ομάδα εργασίας 2

Παραδείγματα	Σημασία παραδειγμάτων
1. Λυκούργου <i>Κατά Λεωκράτους</i> , 1.100.: πρώτα μὲν πόλιν οὐκ ἄν τιν’ ἄλλην τῆσδε βελτίω λαβεῖν : ἢ πρώτα μὲν λεῶς οὐκ ἐπακτὸς ἄλλοθεν , αὐτόχθονες δ’ ἔφουμεν	αυτός που προέρχεται από την ίδια τη χώρα
2. Πausanias <i>Ελλάδος Περιήγησις</i> , 9.33.5.: Ἀλασκομεναὶ δὲ κώμη μὲν ἐστὶν οὐ μεγάλη, κεῖται δὲ ὄρους οὐκ ἄγαν ὑψηλοῦ πρὸς τοῖς ποσὶν ἐσχάτοις . γενέσθαι δὲ αὐτῇ τὸ ὄνομα οἱ μὲν ἀπὸ Ἀλασκομενέως ἀνδρὸς αὐτόχθονος , ὑπὸ τούτου δὲ Ἀθηναίων τραφῆναι λέγουσιν .	ντόπιος, εγχώριος, ιθαγενής
3. Απολλοδώρου <i>Βιβλιοθήκη</i> , 2.1.: Ἡσίοδος δὲ τὸν Πελασγὸν αὐτόχθονά φησιν εἶναι .	ντόπιος, εγχώριος, ιθαγενής
4. Πλουτάρχου <i>Θησεύς</i> , 3 : Θησεὺς τὸ μὲν πατρῶον γένος εἰς Ἑρεχθέα καὶ τοὺς πρώτους αὐτόχθονας ἀνήκει , τῷ δὲ μητρῷ Πελοπίδῃς ἦν .	ντόπιος, εγχώριος, ιθαγενής
5. Αρποκρατίων. <i>Λεξικό των Δέκα Αττικών Ρητόρων</i> , λήμμα “αὐτόχθονες”: Δημοσθένης ἐν τῷ παραπρεσβείας μόνοι γὰρ τῶν πάντων αὐτόχθονες ὑμεῖς ἐστέ . Ἀπολλόδωρος ἐν τοῖς περὶ θεῶν κληθῆναι φησιν αὐτοὺς αὐτόχθονας , ἐπεὶ τὴν χθόνα, τουτέστι τὴν γῆν, ἀργὴν οὔσαν πρώτοι ... τὴν Ἀναΐδα πεπονηκῶς φασιν Ἑριχθόνιον καὶ Ἥφαιστον ἐκ γῆς φανῆναι .	αυτός που προέρχεται από την ίδια τη χώρα
6. Ηροδότου, <i>Ιστορίες</i> , 8.73: οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτὰ . τούτων δὲ τὰ μὲν δύο αὐτόχθονα ἔοντα κατὰ χώραν ἱδρυταὶ νῦν τε καὶ τὸ πάλαι οἴκεον , Ἀρκάδες τε καὶ Κυνοῦριοι : ἐν δὲ ἔθνος τὸ Ἀχαιϊκὸν ἐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε , ἐκ μέντοι τῆς ἐωυτῶν, οἰκέει δὲ τὴν ἄλλοτρίην . [2] τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα τῶν ἑπτὰ τέσσερα ἐπήλυδα ἐστί, Δωριεὲς τε καὶ Αἰτωλοὶ καὶ Δρύοπες καὶ Λήμνιοι .	ντόπιος, εγχώριος, ιθαγενής
7. Αριστοτέλη, <i>Ρητορική</i> , 1.5.: εὐγένεια μὲν οὖν ἐστὶν ἔθνει μὲν καὶ πόλει τὸ αὐτόχθονας ἢ ἀρχαίους εἶναι , καὶ ἡγεμόνας τοὺς πρώτους ἐπιφανεῖς , καὶ πολλοὺς ἐπιφανεῖς γεγονέναι ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τοῖς ζηλουμένοις : ἰδία δὲ εὐγένεια ἢ ἀπ’ ἀνδρῶν ἢ ἀπὸ γυναικῶν , καὶ γνησιότης ἀπ’ ἀμφοῖν ,	αυτός που προέρχεται από την ίδια τη χώρα
8. Ευριπίδη, <i>Ιων</i> , 589: εἶναί φασι τὰς αὐτόχθονας κλεινὰς Ἀθήνας οὐκ ἐπέισακτον γένος .	αυτός που προέρχεται από την ίδια τη χώρα
9. Διόδωρου Σικελιώτη, <i>Ιστορική Βιβλιοθήκη</i> , 3.2.: Αἰθίοπας τοίνυν ἱστοροῦσι πρώτους ἀνθρώπων ἀπάντων γεγονέναι , καὶ τὰς ἀποδείξεις τούτων ἐμφανεῖς εἶναί φασιν . ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἐπήλυδες ἐλθόντες, ἀλλ’ ἐγγενεῖς ὄντες τῆς χώρας δικαίως	αυτός που προέρχεται από την ίδια τη χώρα

<p><u>αυτόχθονες</u> <u>ονομάζονται</u>, <u>σχεδόν</u> <u>παρὰ</u> <u>πᾶσι</u> <u>συμφωνεῖσθαι</u> .</p>	
<p>10. Δημοσθένη, <i>Επιτάφιος</i>, 60.4: <u>ἢ γὰρ εὐγένεια τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἐκ πλείστου χρόνου</u> <u>παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀνωμολόγηται</u>. <u>οὐ γὰρ μόνον</u> <u>εἰς πατέρ' αὐτοῖς καὶ τῶν ἄνω προγόνων κατ' ἄνδρ'</u> <u>ἀνενεγκεῖν ἐκάστω τὴν φύσιν ἔστιν</u>, <u>ἀλλ' εἰς ὅλην κοινῇ</u> <u>τὴν ὑπάρχουσαν πατρίδα</u>, <u>ἧς αὐτόχθονες</u> <u>ὁμολογοῦνται εἶναι</u>. <u>μόνοι γὰρ πάντων ἀνθρώπων</u>, <u>ἐξ</u> <u>ἧσπερ ἔφυσαν</u>, <u>ταύτην ὥκησαν καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν</u> <u>παρέδωκαν</u>, <u>ὥστε δικαίως ἂν τις ὑπολάβοι τοὺς μὲν</u> <u>ἐπήλυδας ἐλθόντας εἰς τὰς πόλεις καὶ τούτων πολίτας</u> <u>προσαγορευομένους ὁμοίους εἶναι τοῖς εἰσπονητοῖς τῶν</u> <u>παίδων</u>, <u>τούτους δὲ γνησίους γόνω τῆς πατρίδος</u> <u>πολίτας εἶναι</u>.</p>	<p>αὐτός που προέρχεται από την ίδια τη χώρα</p>
	<p>Διαπιστώσεις</p> <ul style="list-style-type: none"> • Στα κείμενα που δόθηκαν συναντούμε κυρίως τη σημασία I του όρου αυτόχθων • Η σημασία I αφορά κυρίως τους αρχαίους λαούς, που έζησαν πρώτοι στη γη, δηλαδή αυτούς που από παλιά την κατοικούσαν. Η σημασία II αφορά αυτούς που ήρθαν αργότερα. <ul style="list-style-type: none"> • Οι συνώνυμοι και αντώνυμοι όροι για το αυτόχθων είναι οι : <p><u>τὸ μὲν πατρῶον γένος</u> <u>ἐπεὶ τὴν χθόνα</u>, <u>τουτέστι τὴν γῆν</u>, <u>ἀργὴν οὖσαν πρῶτοι</u> <u>ἀρχαίους</u> <u>οὐκ ἐπέισακτον</u> <u>πρώτους ἀνθρώπων ἀπάντων γεγονέναι</u> <u>οὐκ ἐπήλυδες</u> <u>ἐγγενεῖς ὄντες τῆς χώρας</u> <u>ἐξ ἧσπερ ἔφυσαν</u>, <u>ταύτην ὥκησαν</u> <u>τοὺς μὲν ἐπήλυδας</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Μάλλον ο όρος αυτόχθων χρησιμοποιείται περισσότερο για να δείξει αυτόν που κατάγεται άμεσα από τη γη και την κατοίκησε πρώτος και να τον διαχωρίσει από όσους ήρθαν αργότερα. Τους ξένους. • Στη φράση του Θουκυδίδη δεν υπάρχει ο όρος αυτόχθων. Η συνώνυμη έκφρασή της ταιριάζει με τη σημασία I. Οι Αθηναίοι θεωρείται ότι πολεμοῦν για την πατρίδα που τους γέννησε σε αντίθεση με τους Σπαρτιάτες, που δεν είναι δική τους η γη που κατοικούν.

Π. 3. Στο λεξικό της Μεσαιωνικής Ελληνικής Γλώσσας. “[Επιτομή Λεξικού Κριαρά](#)” στην Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα

Ομάδα εργασίας 3

	Λεξικό της Μεσαιωνικής Ελληνικής Γλώσσας. “ Επιτομή Λεξικού Κριαρά ”
Όρος	Αυτόχθονας
Σημασία	Εντόπιος
Παραδειγματική φράση	αυτόχθονοι και ξένοι (Γεωργηλ., Βελ. Α 137)
Συνώνυμα	θρέμμα κάθεδρος-ιθαγενής
	Επιτομή του Αρχαιοελληνικού λεξικού των LS
Όρος	Αυτόχθων
Σημασία	I. αυτός που προέρχεται από την ίδια τη χώρα, Λατ. terrigena, <i>αυτόχθονες, οί</i> , όπως Λατ. indigenae, ιθαγενείς, γηγενείς, σε Ηρόδ. , Θουκ. · λέγεται για τους Αθηναίους, σε Ευρ. , Αριστοφ. κ.λπ.
Σημασία	II. ως επίθ. , ντόπιος, εγχώριος, ιθαγενής, σε Ηρόδ.
Συνώνυμα	Ντόπιος, ιθαγενής, γηγενής
	<p>Διαπιστώσεις</p> <p>Ο όρος αυτόχθων στη μεσαιωνική γλώσσα σημαίνει τον ντόπιο και χρησιμοποιείται με αυτήν τη σημασία, ενώ στα αρχαία κείμενα υπερτερεί η άλλη σημασία (που προέρχεται από τα η χώρα). Ωστόσο, τα συνώνυμα του όρου αυτόχθων είναι τα ίδια και στην αρχαία και την μεσαιωνική ελληνική γλώσσα. Στο 36 του Θουκυδίδη γίνεται λόγος για την εντοπιότητα των Αθηναίων. Τονίζεται ότι ανέκαθεν ήταν κάτοικοι της γης. Δεν ήταν απλά εντόπιοι, αλλά προέρχονταν από τη γη που ζουν. Είναι πιο δεμένοι με αυτήν.</p>

Π. 4. Στο [Λεξικό της κοινής νεοελληνικής](#) και τα Σώματα Κειμένων της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα

Ομάδα εργασίας 4

	Λεξικό της κοινής νεοελληνικής
Όρος	αυτόχθονας [aftóχthonas] - αυτόχθων -ων -ον [aftóχthon]
Σημασία	1 κάτοικος. <i>Αυτόχθονη πολιτιστική παράδοση / λαϊκή τέχνη.</i> (ως ουσ.) ο <i>αυτόχθονας</i> : Οι <i>πρώτοι Ινδοευρωπαίοι κατέκτησαν εύκολα τους αυτόχθονες. Η διαμάχη αυτοχθόνων και προσφύγων.</i>
Σημασία	2. που γεννήθηκε και κατοικεί στον ίδιο τόπο με τους προγόνους του, που ούτε ο ίδιος ούτε οι πρόγονοί του ήρθαν από άλλο τόπο: <i>Αυτόχθονες κάτοικοι / πληθυσμοί.</i> (ως ουσ.) ο <i>αυτόχθων</i> .
Σημασία	3. που γεννήθηκε, αναπτύχθηκε και υπάρχει στον ίδιο τόπο: <i>Αυτόχθονες αντιλήψεις</i>
	Παραδείγματα από τα Σώματα Νεοελληνικών Κειμένων
Εφημερίδα “Τα Νέα”	<p>Πρωτοεμφανίστηκε στα νησιά το 1982 και δείχνει ιδιαίτερη αδυναμία στα φυτά και τους θάμνους που παρέχουν τροφή και καταφύγιο στα αυτόχθονα πουλιά και έντομα.</p> <p>Κατά μία εκδοχή, το εύρημα ανήκε στους Ωριγνάσιους ανθρώπους, οι οποίοι εικάζεται πως ήρθαν από τα ανατολικά, εκτοπίζοντας τους αυτόχθονες Νεάντερταλ.</p> <p>Θα πρέπει να αναγνωρίσεις πως πρόκειται για μία και μόνη κοινότητα που στις αγκάλες της χωράει τους αυτόχθονες Θράκες, τους πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία, τους Αρμένηδες, τους χριστιανούς, τους μουσουλμάνους, τους Πομάκους.</p>
Εφημερίδα “Μακεδονία”	<p>Οι περισσότεροι από τους εναπομείναντεςαυτόχθονες της Αμερικής, (2,3 εκατομμύρια σήμερα), ζουν είτε σε "θύλακες" είτε διασκορπισμένοι σε πόλεις.</p>
“Διδακτικά Βιβλία Π.Ι.”	<p>ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΤΩΝ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ Ελληνικά αντικείμενα που βρέθηκαν στα ενδότερα των Λεοντίνων, σε χώρους όπου ζούσαν ιθαγενείς, καθώς και ελληνικοί τάφοι που ανακαλύφθηκαν στις νεκροπόλεις μαρτυρούν αφενός τη γρήγορη και αρμονική συνύπαρξη Ελλήνων και Σικελών και αφετέρου τον πραγματικό εξελληνισμό των αυτοχθόνων. Σε παρόμοια συμπεράσματα οδηγούν και οι έρευνες στην περιοχή της Κατάνης: επιβίωση των ιθαγενών, αλλά συνάμα πρώιμος εξελληνισμός τους και ειρηνική συμβίωση με τους αποίκους. Αντίθετα, οι ανασκαφές στα περικόρυθα της Γελάς και των Συρακουσών αποκάλυψαν εντελώς άλλα πράγματα: εξαφάνιση των εγχώριων οικισμών και αντικατάσταση τους από ελληνικά στρατιωτικά κτίσματα, δηλαδή φρούρια, πράγμα που αποδεικνύει εχθρικές σχέσεις και αντίσταση στον εξελληνισμό. Σε άλλες περιοχές, και ιδιαίτερα στα δυτικά του νησιού, τα ελληνικά αντικείμενα μαρτυρούν μάλλον την ύπαρξη εμπορικών σχέσεων παρά τον εξελληνισμό των ιθαγενών. C. Mosse, Η Αρχαϊκή Ελλάδα, Μ.Ι.Ε.Τ., μετ. Στρ. Πασχάλη, Αθήνα 2001, σ. 131 Γιατί έχουν ονομάσει την αρχαιολογία βοηθητική επιστήμη της ιστορίας;</p>
	Λεξικό της κοινής νεοελληνικής
Συνώνυμα	γηγενής -ής -ές [jijenís] Ε10 : που γεννήθηκε στον τόπο στον οποίο κατοικεί· εντόπιος -α -ο [endórios] Ε6 : (λόγ.) ντόπιος, εγχώριος ή, για πρόσωπο, αυτόχθων, γηγενής.
	Σώματα Νεοελληνικών Κειμένων
Παράδειγμα	<p>Απέφυγαν να επιβαρύνουν με φόρους το γηγενή πληθυσμό που είχε ως κύρια ασχολία την καλλιέργεια της γης.</p> <p>3. Οι σχέσεις Ελλήνων και Σικελών Η επίδραση των ελληνικών ιδεών και του ελληνικού πολιτισμού ήταν άμεση. Σε πολλές σικελικές θέσεις κοντά στις παλιότερες αποικίες βρίσκουμε ελληνικά αγγεία, και συχνά επίσης αγγεία που είναι εντόπια ως προς το σχήμα αλλά ελληνικά ως προς τη διακόσμηση. Όταν έχουν εικονιστική διακόσμηση, φαίνεται σαν να έχουν ζωγραφιστεί από Έλληνες ειδικά για τους Σικελούς γείτονες τους. Οι εντόπιοι έμαθαν επίσης από τους Έλληνες να φτιάχνουν χάλκινα και πήλινα ειδώλια, στα οποία παρουσιάζεται μια ενδιαφέρουσα ανάμειξη διάφορων στυλ, και τα χάλκινα έργα τους ιδιαίτερα έγιναν με παρακίνηση και ενθάρρυνση των Ελλήνων. Υιοθέτησαν μια μορφή του χαλκιδικού αλφαβήτου. Δεν είναι πάντως απαραίτητο να υποθέσουμε ότι ελληνικές οικογένειες ζούσαν σε σικελικές πόλεις. J. Boardman, Οι αρχαίοι Έλληνες</p>

	στην υπερπόντια εξάπλωση τους, μετ. Ηλ. Ανδρεάδη, εκδ. Καρδαμίτσα, σ. 240.
	Λεξικό της κοινής νεοελληνικής
Αντώνυμα	ετερόχθων -ων –ον [eteróχthon] Ε (βλ. -ων -ων -ον) : (λόγ.) που ο ίδιος ή οι πρόγονοί του έρχονται και εγκαθίστανται σε έναν τόπο από κάπου αλλού.
	Σώματα Νεοελληνικών Κειμένων
Παράδειγμα	. Η ρύθμιση που επικράτησε ήταν συμβιβαστική, επιτρέποντας στους πρόσφυγες/ ετερόχθονες το δικαίωμα ιδιαίτερης αντιπροσώπευσης στη Βουλή, εφόσον είχαν στο μεταξύ ιδρύσει χωριστό συνοικισμό με επαρκή πληθυσμό.
	Επιτομή του Αρχαιοελληνικού λεξικού των LS
Όρος	αυτόχθων
Σημασία	I. αυτός που προέρχεται από την ίδια τη χώρα, Λατ. terrigena, αυτόχθονες, οί , όπως Λατ. indigenae, ιθαγενείς, γηγενείς, σε Ηρόδ. , Θουκ. · λέγεται για τους Αθηναίους, σε Ευρ. , Αριστοφ. κ.λπ.
Σημασία	II. ως επίθ. , ντόπιος, εγχώριος, ιθαγενής, σε Ηρόδ.
Συνώνυμα	ιθα-γενής, -ές, Επικ. ιθαι-γ- (ιθύς, γένος) , γεννημένος από νόμιμο γάμο, νόμιμος, <i>άλλά με ἴσον ἰθαιγενέεσσιν ἐτίμα</i> , με τιμούσε όπως τους πραγματικούς γιους του, λέγεται για νόθο τέκνο, σε Ομήρ. Οδ. · ομοίως λέγεται για έθνος, από το αρχαίο γένος, γνήσιος, όπως το αυτόχθων , αντίθ. προς το ἐπηλυσ, ιθαγενεῖς Αἰγύπτιοι , σε Ηρόδ. · λέγεται για μερικά από τα «στόματα», στόμια του Νείλου, φυσικός, γνήσιος, αυτός που υπάρχει αφ' εαυτού, αντίθ. προς το όρυκτός, στον ίδ.
Αντώνυμα	ἐπηλῦς, -ῦδος, ὁ, ἡ, ἐπηλυ, τό, (ἐπήλυθον) , I. φερμένος σε ένα μέρος, <i>ἐπήλυδες αὖθις</i> , που έρχονται πίσω σε μένα, σε Σοφ. II. νεοεισερχόμενος, ξένος, αλλοδαπός, Λατ. advena, αντίθ. προς το αυτόχθων , σε Ηρόδ. , Αισχύλ.
	<p style="text-align: center;">Διαπιστώσεις</p> <p>Στα αρχαία ελληνικά ο όρος αυτόχθων σημαίνει περίπου ό,τι και στα νέα. Κυρίως με τις σημασίες 2 και 3 των νέων ελληνικών. Βλέπουμε πως στα νέα ελληνικά διατηρούνται και οι δύο σημασίες της αρχαίας ελληνικής, αν και στα νέα ελληνικά ο όρος έχει μεγαλύτερο εύρος.</p> <p>Το συνώνυμο που χρησιμοποιείται για τον όρο “αυτόχθων” στην αρχαία ελληνική είναι η λέξη ιθαγενής και στη νεοελληνική γλώσσα οι λέξεις γηγενής και εντόπιος. Τα αντώνυμα είναι στα αρχαία ἐπηλυσ και στα νέα ετερόχθων.</p> <p>Στον Επιτάφιο δεν υπάρχει ο όρος αυτόχθων. Η αναφορά στην αυτοχθονία γίνεται με τη φράση <<τὴν γὰρ χώραν οἱ αὐτοὶ αἰεὶ οἰκοῦντες διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦδε ἐλευθέραν δι’ ἀρετὴν παρέδοσαν>>. Στο κείμενο του Θουκ. η φράση αυτή αντιστοιχεί μάλλον με τη σημασία 2 και 3 που αναφέραμε πιο πάνω. Οι Αθηναίοι θεωρούσαν ότι οι ίδιοι κατοικούσαν τη γη τους και αυτοί και οι πρόγονοί τους από πάντα. Αυτό τους έδινε έναν παραπάνω λόγο να πολεμήσουν πιο δυναμικά από τους αντιπάλους τους.</p>

Π. 5. Στα [Σώματα Νεοελληνικών Κειμένων](#) της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα

Ομάδα εργασίας 5

Εφημερίδα “Τα Νέα”		
Όρος	αυτόχθων	
		Ερμήνευμα στο λεξικό ΙΝΣ
Παράδειγμα N0555	Πρωτοεμφανίστηκε στα νησιά το 1982 και δείχνει ιδιαίτερη αδυναμία στα φυτά και τους θάμνους που παρέχουν τροφή και καταφύγιο στα αυτόχθονα πουλιά και έντομα.	ντόπιος
Παράδειγμα N1804	Και είναι ψέμα πως μερικά - για να μην πω τα περισσότερα - κορίτσια της φτωχής δυτικής όχθης της Αττικής έχουν μετακομίσει στα βόρεια και τα νότια ανάβοντας τα πούρα της αυτόχθονης και εύπορης... πουρακλίας;	Δεν κατανοούμε το απόσπασμα
Παράδειγμα N0225	Ήταν, λέει, ο φοβερότερος ταραξίας και οφθαλμοβγάλτης της δεκαετίας του 1850, πληρωμένος κομματάρχης που συνεργαζόταν με την ομάδα των Αυτόχθονων Αμερικανών και όταν έπεσε θύμα μιας συμπλοκής, αφήνοντας την τελευταία του πνοή, λένε ότι φώναξε: "Γεια σας παιδιά, πεθαίνω γνήσιος Αμερικάνος!".	ιθαγενής, ντόπιος
Εφημερίδα “Μακεδονία”		
Όρος	αυτόχθων	
		Ερμήνευμα στο λεξικό ΙΝΣ
Παράδειγμα M5850	Τίθεται συνεπώς και θέμα προστασίας εθνικού μας χώρου, καθώς η εκεί πλειοψηφία των Ελληνοκυπρίων αποτελεί αυτόχθονα ιστορικό πληθυσμό με συνεχή ιστορία, που ξεπερνά τις τρεις χιλιετίες.	α. που γεννήθηκε και κατοικεί στον ίδιο τόπο με τους προγόνους του, που ούτε ο ίδιος ούτε οι πρόγονοί του ήρθαν από άλλο τόπο· ιθαγενής, ντόπιος
Παράδειγμα M7504	Έτσι, άλλοι από τους αυτόχθονες εραστές σου φεύγουν για το νότο, για το μεγάλο χωνευτήρι και αλισβερίσι, και άλλοι μένουν εδώ πιστοί στα σκαλοπάτια σου κάθε βράδυ, να γεννούν για σένα.	ιθαγενής, ντόπιος
Όρος	αυτόχθων	
Παράδειγμα M3687	Σε μια παραδοσιακή ινδιάνικη τελετή ο Έβο Μοράλες ορκίστηκε ο πρώτος αυτόχθων πρόεδρος της Βολιβίας.	που γεννήθηκε και κατοικεί στον ίδιο τόπο με τους προγόνους του, που ούτε ο ίδιος ούτε οι πρόγονοί του ήρθαν από άλλο τόπο· ιθαγενής, ντόπιος
Διδακτικά Βιβλία Π.Ι		
Όρος		
		Ερμήνευμα στο λεξικό ΙΝΣ
Παράδειγμα P1505	ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΤΩΝ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ Ελληνικά αντικείμενα που βρέθηκαν στα ενδότερα των Λεοντίνων, σε χώρους όπου ζούσαν ιθαγενείς, καθώς και ελληνικοί τάφοι που ανακαλύφθηκαν στις νεκροπόλεις μαρτυρούν αφενός τη γρήγορη και αρμονική συνύπαρξη Ελλήνων και Σικελών και αφετέρου τον πραγματικό εξελληνισμό των αυτοχθόνων. Σε παρόμοια συμπεράσματα οδηγούν και οι έρευνες στην περιοχή της Κατάνης: επιβίωση των ιθαγενών, αλλά συνάμα πρώιμος εξελληνισμός τους και ειρηνική συμβίωση με τους αποίκους. Αντίθετα, οι ανασκαφές στα περίχωρα της Γελάς και των Συρακουσών αποκάλυψαν εντελώς άλλα πράγματα: εξαφάνιση των εγχώριων οικισμών και αντικατάσταση τους από ελληνικά στρατιωτικά κτίσματα, δηλαδή φρούρια, πράγμα	α. που γεννήθηκε και κατοικεί στον ίδιο τόπο με τους προγόνους του, που ούτε ο ίδιος ούτε οι πρόγονοί του ήρθαν από άλλο τόπο· ιθαγενής, ντόπιος

	<p>που αποδεικνύει εχθρικές σχέσεις και αντίσταση στον εξελληνισμό. Σε άλλες περιοχές, και ιδιαίτερα στα δυτικά του νησιού, τα ελληνικά αντικείμενα μαρτυρούν μάλλον την ύπαρξη εμπορικών σχέσεων παρά τον εξελληνισμό των ιθαγενών. C. Mosse, Η Αρχαϊκή Ελλάδα, Μ.Ι.Ε.Τ., μετ. Στρ. Πασχάλη, Αθήνα 2001, σ. 131 Γιατί έχουν ονομάσει την αρχαιολογία βοηθητική επιστήμη της ιστορίας;</p>	
Παράδειγμα P3984	<p><u>2. Η διαμάχη αυτοχθόνων και ετεροχθόνων</u></p>	<p>α. που γεννήθηκε και κατοικεί στον ίδιο τόπο με τους προγόνους του, που ούτε ο ίδιος ούτε οι πρόγονοί του ήρθαν από άλλο τόπο· ιθαγενής, ντόπιος</p>
Παράδειγμα P1823	<p>Οι <u>αυτόχθονες*</u> έμαθαν από τους Έλληνες να κατασκευάζουν έργα μικροτεχνίας, μεταλλικά ή πήλινα, στα οποία γίνεται φανερή η ανάμειξη διαφορετικών τεχνοτροπικών στοιχείων, ελληνικών και τοπικών.</p>	<p>α. που γεννήθηκε και κατοικεί στον ίδιο τόπο με τους προγόνους του, που ούτε ο ίδιος ούτε οι πρόγονοί του ήρθαν από άλλο τόπο· ιθαγενής, ντόπιος</p>
	<p>Διαπιστώσεις</p> <ul style="list-style-type: none"> • Στα αποσπάσματα από την εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ ο όρος χρησιμοποιείται τόσο για το φυσικό κόσμο (φυτά-ζώα) όσο και για ανθρώπους. • Στην εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ χρησιμοποιείται για άτομα ή πληθυσμούς που έχουν μεγάλη ιστορία σε μια περιοχή. • Στα Διδακτικά βιβλία του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου ο όρος εμφανίζεται στα βιβλία της Ιστορίας. • Γενικά υπάρχει διαφοροποίηση στη χρήση του όρου. Σημαίνει και τον κάτοικο και αυτόν που γεννήθηκε και κατοικεί στον ίδιο τόπο με τους προγόνους του, που ούτε ο ίδιος ούτε οι πρόγονοί του ήρθαν από άλλο τόπο και αυτόν που γεννήθηκε, αναπτύχθηκε και υπάρχει στον ίδιο τόπο. 	

Π. 6. Στο [Βικιλεξικό](#), στην [Επιτομή του Λεξικού των LS](#) και το [Λεξικό του INΣ](#)

Ομάδα εργασίας 6

	Βικιλεξικό
Όρος	αυτόχθων, -ων, -ον
Σημασία	<ul style="list-style-type: none">που κατοικεί από την αρχή στη γη των προγόνων του
Συνώνυμα	<ul style="list-style-type: none">ντόπιοςεπιχώριοςιθαγενήςγηγενής
Αντώνυμα	<ul style="list-style-type: none">ετερόχθωνέπηλυς
	Επιτομή του Λεξικού των LS
Όρος	αυτόχθων
Σημασία	I. αυτός που προέρχεται από την ίδια τη χώρα
Σημασία	II. ως επίθ. , ντόπιος, εγχώριος, ιθαγενής, σε Ηρόδ.
Συνώνυμα	ιθα-γενής, -ές , ομοίως λέγεται για έθνος, από το αρχαίο γένος, γνήσιος, όπως το <i>αυτόχθων</i> , αντίθ. προς το <i>έπηλυς</i>
Αντώνυμα	έπηλϋς, -ϋδος, ό, ή, έπηλυ, τό, (έπήλυθον) , I. φερμένος σε ένα μέρος II. νεοεισερχόμενος, ξένος, αλλοδαπός
	Λεξικό του INΣ
Όρος	Αυτόχθων
Σημασία	1 αυτόχθονας [aftóχthonas] για τα άλλα γένη βλ. -ων -ων -ον· Ε (βλ. Ο5) : αυτόχθων: ~ <i>κάτοικος</i> .
Σημασία	2 που γεννήθηκε και κατοικεί στον ίδιο τόπο με τους προγόνους του, που ούτε ο ίδιος ούτε οι πρόγονοί του ήρθαν από άλλο τόπο· ιθαγενής, ντόπιος
Σημασία	3 που γεννήθηκε, αναπτύχθηκε και υπάρχει στον ίδιο τόπο
Συνώνυμα	γηγενής -ής -ές : που γεννήθηκε στον τόπο στον οποίο κατοικεί· εντόπιος -α -ο ντόπιος, εγχώριος ή, για πρόσωπο, αυτόχθων, γηγενής. ιθαγενής : σε αντιδιαστολή προς τους αποίκους ή τους απογόνους αποίκων, ο αυτόχθονας κάτοικος μιας χώρας (της Αφρικής, της Αμερικής, της Αυστραλίας και σπανιότ. της Ασίας) ιθαγενής -ής -ές : (λόγ., συνήθ. για τον πληθυσμό γεωγραφικής περιοχής) που κατάγεται από τη χώρα στην οποία και κατοικεί· γηγενής, αυτόχθονας, ντόπιος
Αντώνυμα	ετερόχθων -ων -ον : (λόγ.) που ο ίδιος ή οι πρόγονοί του έρχονται και εγκαθίστανται σε έναν τόπο από κάπου αλλού.
	Διαπιστώσεις 1. Η σημασία του όρου όπως φαίνεται στο Βικιλεξικό είναι διαφορετική από αυτήν του αρχαίου λεξικού. Στο Βικιλεξικό βλέπουμε τον όρο αυτόχθων να χρησιμοποιείται μόνο με μία σημασία που είναι πιο ειδική από αυτές που δίνονται στο αρχαίο λεξικό. 2. Τα συνώνυμα είναι περισσότερα στα νέα ελληνικά ενώ τα αντώνυμα δεν εμφανίζουνε μεγάλη διαφορά.